

OKULA UYUM VE ERKEN OKURYAZARLIK EĞİTİMİ

Kuramdan Uygulamaya

Doç. Dr. Burak DELİCAN

OKULA UYUM VE ERKEN OKURYAZARLIK EĞİTİMİ

Kuramdan Uygulamaya

Doç. Dr. Burak DELİCAN

Bu kitap; sınıf öğretmenlerine, okul öncesi öğretmenlerine, özel eğitim öğretmenlerine, araştırmacılara ve öğretmen adaylarına yönelik akademik bir kaynaktır. İçeriği yazarın doktora tezi (Delican, 2018; Delican ve Ateş, 2021) başta olmak üzere ulusal ve uluslararası alanyazına ve Millî Eğitim Bakanlığı 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'na dayanmaktadır.

ISBN: 978-625-382-445-7

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap, basılı kitap formatında yayımlanmaktadır.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

1. Baskı: Ankara | Ekim, 2026

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetkeyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Can Ofset Matbaacılık | 43430

OKULA UYUM VE ERKEN OKURYAZARLIK EĞİTİMİ

Kuramdan Uygulamaya

Doç. Dr. Burak DELİCAN

Sınıf, Okul Öncesi ve Özel Eğitim Öğretmenleri,
Araştırmacılar ve Öğretmen Adayları İçin

*Okuryazarlığın tohumlarını en erken ve en sevgiyle eken
tüm öğretmenlere ve ailelere...*

ÖNSÖZ

Bir çocuğun okuma yazma öğrenmesi, okulun ilk gününde başlamaz. O gün, aslında yıllar süren sessiz bir hazırlığın görünür hâle geldiği andır. Doğduğu andan itibaren duyduğu ninniler, dinlediği masallar, karıştırdığı kitaplar, çizdiği karalamalar ve kurduğu ilk cümleler; hepsi, o çocuğu okuryazarlığa hazırlayan görünmez bir temel örer. İşte bu kitap, o görünmez temelin, yani erken okuryazarlığın hikâyesini anlatmaktadır.

Bu kitap; sınıf öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, özel eğitim öğretmenleri, araştırmacılar ve öğretmen adayları için hazırlanmıştır. Amacı, çocukları okuma yazmaya hazırlamak değil, çocukların okuryazarlık gelişimleri boyunca ihtiyaç duydukları desteği sağlayabilmek için erken okuryazarlığı hem kuramsal hem de uygulamalı yönleriyle tanıtmaktır. Kitap boyunca benimsenen temel anlayış şudur: Okul öncesinin ve geçiş döneminin görevi çocuğa okuma yazma öğretmek değil, çocuğun okuryazarlık gelişimine ihtiyaç duyduğu desteği sağlayarak sağlam, zengin ve keyifli bir temelle eşlik etmektir.

Kitabın içeriği üç ana kaynaktan beslenmektedir. Birincisi, yazarın erken okuryazarlık alanındaki doktora çalışması ve geliştirdiği "Erken Okuryazarlık Gelişimini Belirleme Aracı"dır. İkincisi, alanın ulusal ve uluslararası birikimini oluşturan geniş bir bilimsel alanyazındır. Üçüncüsü ise Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'dır; kitap boyunca kavramlar, bu güncel resmî programla ilişkilendirilmiştir.

Kitabın en belirgin özelliği, kuram ile uygulamayı sürekli bir arada tutmasıdır. Her bölümde, kavramsal açıklamaların yanında gerçek sınıf örnekleri ("Sınıftan Bir Kare"), sık yapılan hatalar ("Yaygın Yanlış"), güncel araştırma bulguları ("Araştırma Penceresi") ve doğrudan uygulanabilir etkinlikler yer alır. Etkinlikler, hem okul öncesi hem de ilkokul birinci sınıf düzeyine uyarlanmış biçimde iki kademe olarak sunulmuştur. Böylece kitap, hem bir başvuru kaynağı hem de bir uygulama rehberi olmayı amaçlamaktadır.

Her çocuğun okuryazarlık yolculuğu biriciktir. Bu kitabın, o yolculukta çocuklara eşlik edecek öğretmenlere yararlı bir yol arkadaşı olması en büyük dileğimdir.

Doç. Dr. Burak Delican

KİTABIN KULLANIMINA DAİR

Bu kitap, her bölümde tekrarlanan tutarlı bir yapıya sahiptir. Bu yapı, öğrencinin içeriği daha kolay izlemesini ve kitabı bir çalışma aracı olarak kullanmasını sağlar. Aşağıda, kitap boyunca karşılaşacağınız öğeler tanıtılmaktadır.

Bu Bölümde. Her bölümün başında yer alır; o bölümün kazanımlarını ve anahtar kavramlarını sunar. Bölüme başlamadan önce neyi öğreneceğinizi gösterir.

Sınıftan Bir Kare. Gerçekçi sınıf örnekleri (vakalar) sunar ve "Öğretmene ne yapabilir?" sorusuyla kuramı uygulamaya bağlar. Kavramların gerçek yaşamda nasıl görüldüğünü gösterir.

Yaygın Yanlış. Alanda sık karşılaşılan hatalı inanış ve uygulamaları ele alır; doğrusunu açıklar. Bu kutular, yanlış yönelimlerden kaçınmanıza yardımcı olur.

Araştırma Penceresi. İlgili konudaki bilimsel araştırma bulgularını özetler. Kavramların ampirik dayanağını gösterir.

Örnek Etkinlik. Doğrudan uygulanabilir etkinliklerdir. Her etkinlik iki kademeli sunulur: okul öncesi ve ilkokul 1. sınıf. Böylece hem okul öncesi hem sınıf öğretmeni adayı kendi kademesine uygun uygulamayı bulur.

Farklılaştırılmış Öğretim ve Özel Gereksinimler. İçeriğin, farklı gelişen ve özel gereksinimli çocuklara nasıl uyarlanabileceğini ele alır; kapsayıcı bir bakış sunar.

Bölümü Hayata Geçirmek. Öğretmenin kendi uygulamasını değerlendirebileceği bir kontrol listesidir.

Bölüm sonu. Her bölüm; özet ve tartışma soruları ile tamamlanır. Metinde atıf yapılan tüm kaynaklar, kitabın sonundaki Genel Kaynakça'da toplanmıştır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Kitabın Kullanımına Dair
Şekiller ve Tablolar Listesi

Kısaltmalar

Giriş

I. KISIM — TEMELLER

1. Okula Uyum, Hazırbulunuşluk ve Erken Okuryazarlık _____ 1
2. Okuryazarlık Kavramı ve Kuramsal Temelleri _____ 23
3. Okuryazarlık Becerilerinin Gelişimine Yönelik Görüşler _____ 41

II. KISIM — ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİ

4. Sözel Dil: Dinleme ve Konuşma _____ 61
5. Sözcük Bilgisi _____ 72
6. Sesbilgisel Farkındalık _____ 83
7. Alfabe ve Yazı Farkındalığı _____ 102
8. Temel Yazma Becerileri _____ 113
9. Dinlediğini Anlama ve Etkileşimli Kitap Okuma _____ 125
10. Okuryazarlığa Yönelik Tutum ve Motivasyon _____ 137

III. KISIM — ORTAM, AİLE VE MATERYAL

11. Zengin Öğrenme Ortamı ve Oyun _____ 148
12. Aile ve Ev Okuryazarlık Ortamı _____ 159
13. Çocuk Kitapları, Etkinlik Kitapları ve Dijital Araçlar _____ 169

IV. KISIM — PROGRAM VE GEÇİŞ

14. Karşılaştırmalı Erken Okuryazarlık Programları _____ 180
15. Okuma Yazmaya Geçiş _____ 195

V. KISIM — DEĞERLENDİRME VE ERKEN MÜDAHALE

16. Erken Okuryazarlıkta Değerlendirme	208
17. Risk, Güçlük ve Erken Müdahale	221

KİTABIN SONU

Genel Kaynakça	235
Yazar Hakkında	246

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekiller

Şekil 1.	Okul Öncesinden İlkokula Geçiş Süreci _____	2
Şekil 2.	Okula Uyumun Dört Yüzü _____	3
Şekil 3.	İlişkisel Hazırbulunuşluk Modeli (Çocuk-Okul-Aile) __	6
Şekil 4.	Okuma, Yazma, Okuma Yazma, Erken Okuryazarlık ve Okuryazarlık Kavramları Arasındaki Süreklilik _____	17
Şekil 5.	Okula Uyum ile Erken Okuryazarlık Etkileşimi _____	17
Şekil 6.	Street'in (1984) Özerk Model ve İdeolojik Model Ayırımı _____	27
Şekil 7.	Okuryazarlık Türlerinin İç İçte Genişlemesi _____	28
Şekil 8.	UNESCO Okuryazarlık Tanımının Tarihsel Gelişimi _	29
Şekil 9.	Basit Okuma Görüşü'ne Göre Dört Okuyucu Profili _	31
Şekil 10.	Basit Okuma Görüşü (Sözcük Çözümleme × Dil Anlama) _____	32
Şekil 11.	Scarborough'un Okuma Halatı Modeli _____	32
Şekil 12.	Okuryazarlık Gelişim Kuramlarının Tarihsel Çizgisi (Olgunlaşmacıdan Eleştirele) _____	48
Şekil 13.	Erken okuryazarlık becerilerinin iki temel alanı (Whitthurst ve Lonigan, 1998'den uyarlanmıştır) _____	54
Şekil 14.	NELP (2008) Meta-Analizinde En Güçlü Yordayıcılar	56
Şekil 15.	Kitabın Yol Haritası: Erken Okuryazarlık Becerileri Arasındaki İlişki _____	57
Şekil 16.	Anlatı Becerisinin Gelişim Sırası _____	65
Şekil 17.	Sözel Dili Destekleyen Nitelikli Etkileşim Teknikleri (Genişletme, Uzatma, Açık Uçlu Sorular, Zengin Dil Modeli) _____	67
Şekil 18.	Açık Uçlu Soru ve Bekleme Süresi: Sınıftan Bir Kare _	68
Şekil 19.	Aktif ve Pasif Sözcük Dağılımı _____	73
Şekil 20.	Sözcük Genişliği ve Derinliği _____	74
Şekil 21.	"Bugünün Sözcüğü" Etkinliğinden Bir Sahne _____	77
Şekil 22.	Katmanlı Sözcük Modeli (1., 2. ve 3. Düzey) _____	78

Şekil 23.	Sağlam Sözcük Öğretiminde Beş Aşamalı Döngü (Karşılaşma, Açıklama, Bağlam, Kullanım, Yeniden Karşılaşma) _____	78
Şekil 24.	Sesbilgisel Farkındalığın Dört Düzeyi _____	86
Şekil 25.	Ortak Görev Seti Matrisi (Düzey × Görev Türü) _____	88
Şekil 26.	Türkçede Şeffaf Ortografi, Hece Yapısı ve Fonolojik Çözümleme Akışı _____	93
Şekil 27.	İlk Sesi Bulma Etkinliği: “/m/ Sesiyle Başlayan Bir Şey Bulalım” _____	96
Şekil 28.	Yazı Farkındalığının Dört Alanı (Justice ve Ezell) _____	103
Şekil 29.	Yazı Kavramları: Kitabın Kapağı, Yazı ve Görsel _____	103
Şekil 30.	Yazının Yönü: Soldan Sağa Okuma, Satır Sonu ve Parmakla Takip _____	106
Şekil 31.	Alfabetik İlke: Sesbilgisel Farkındalık ve Alfabe Bilgisinin Kesişimi _____	107
Şekil 32.	Çevresel Yazıdan Alfabetik Okuma Köprüsüne _____	107
Şekil 33.	Yazıyla Donatılmış Sınıf Köşeleri: Kitap Köşesi, Yazı Köşesi, Etiketli Eşyalar ve Pano _____	108
Şekil 34.	Yazı Farkındalığı Gözlem Çerçevesi (Örnek Kontrol Listesi) _____	109
Şekil 35.	Yazma Gelişiminin İlk Kategorileri: Çizim, Sembolik İşaretler ve Yazı Girişimleri _____	115
Şekil 36.	İsim Yazma Etkinliği: Öğretmen ve Çocuk Birlikte Yazarken _____	117
Şekil 37.	İcat Edilmiş Yazım Örneği: Karalama ve Harflerle Kendi Sözcüğünü Yazan Çocuk _____	118
Şekil 38.	Çoklu Duyusal Yazma Hazırlığı Materyalleri: Kumda Yazma, Blok, Kesme-Yapıştırma ve Oyun Hamuru _____	119
Şekil 39.	İşitme ile Dinleme Arasındaki Temel Fark _____	126
Şekil 40.	Etkileşimli Kitap Okuma: Öğretmen ve Çocuklar Birlikte Okurken _____	127
Şekil 41.	Dinlediğini Anlama ile Okuduğunu Anlama İlişkisi (Sticht ve James, 1984) _____	127
Şekil 42.	CROWD Soru Türleri Döngüsü _____	131

Şekil 43.	Okuma Öncesi, Okuma Sırası ve Okuma Sonrası Konuşma Döngüsü _____	132
Şekil 44.	Dinlediğini Anlama Basamakları: Hatırlama, Çıkarım, Yeniden Anlatma ve Bağ Kurma _____	133
Şekil 45.	İşsel Motivasyonun Üç Kaynağı: Yeterlik, Özerklik ve İlişki _____	139
Şekil 46.	Okuryazarlıkta Bilişsel-Duyuşsal Matthew Sarmalı _____	142
Şekil 47.	Zengin Okuryazarlık Ortamının Üç Ayağı: Materyal Zenginliği, Erişilebilirlik ve İşlevsellik _____	149
Şekil 48.	Okuryazarlık Açısından Zengin Bir Okul Öncesi Sınıf Krokisi _____	151
Şekil 49.	Oyun, Dil, Yazı ve Okuryazarlık Arasındaki Sembolik Temsil Bağı _____	153
Şekil 50.	Dramatik Oyun Alanı Örneği: Doktor Köşesi _____	154
Şekil 51.	Sénéchal ve LeFevre'in Ev Okuryazarlık Modeli: Biçimsel ve Biçimsel Olmayan Yolların Farklı Etkileri _____	160
Şekil 52.	Evde Okuryazarlık Ortamının Öğeleri: Materyaller, Etkinlikler, Model Olma, Tutum ve Günlük Fırsatlar _____	161
Şekil 53.	Farklı Ev Ortamlarında Okuryazarlık Etkileşimleri _____	163
Şekil 54.	Ev ile Okul Arasında Köprü: Okul-Aile İş Birliğinin Öğeleri _____	165
Şekil 55.	Nitelikli Çocuk Kitabının Ölçütleri _____	170
Şekil 56.	Çocuk Kitabı Türleri: Dengeli Bir Kitaplık _____	172
Şekil 57.	Yaşa Uygun Kitap Seçimi: Bağ Kurma Gücü _____	173
Şekil 58.	Etkinlik Kitaplarının Yanlış ve Doğru Kullanımı _____	174
Şekil 59.	Dijital Kitapla Birlikte Okuma: Yetişkin Etkileşiminin Rolü _____	174
Şekil 60.	Dijital Kitap Seçiminde Ölçütler: Etkileşimi Destekleyen ve Engelleyen Öğeler _____	176
Şekil 61.	Erken Okuryazarlık Programlarının Uluslararası Karşılaştırma Matrisi _____	187
Şekil 62.	Ortak Etken: Sesbilgisel Farkındalık ve Farklı Ülkelerin Yaklaşımları _____	189

Şekil 63.	Aynı Programın İki Farklı Sınıf Uygulaması: Öğrenme Ortamının Rolü _____	190
Şekil 64.	Değerlendirme Döngüsü: Amaç, Veri Toplama, Yorumlama, Destekleme ve Yeniden Değerlendirme ____	208
Şekil 65.	Duyarlılık ve Özgüllük Dengesi _____	209
Şekil 66.	Değerlendirmenin Beş Amacı ve Zamanlaması ____	210
Şekil 67.	Tarama Araçları ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki	211
Şekil 68.	Düşük Puanı Yorumlarken Dikkate Alınacak Etkenler	212
Şekil 69.	Standart Ölçme Araçları ile Sınıf İçi Araçların Birlikte Kullanımı _____	213
Şekil 70.	Çoklu Kanıtlarla Değerlendirme: Gözlem, Ürün, Aile Bilgisi ve Standart Ölçme _____	216
Şekil 71.	Risk, Gözlenen Güçlük ve Tanı Arasındaki Fark ____	222
Şekil 72.	Erken Dönemde Dikkat Edilecek İşaretler: Okul Öncesi Dönem ve Birinci Sınıf Başlangıcı _____	224
Şekil 73.	Müdahaleye Yanıt (RTI) Modelinin Üç Katmanı ____	226
Şekil 74.	Katman 2 Desteğinin Sınıf İçinde Uygulanması: Küçük Grup Çalışması _____	229
Şekil 75.	Yönlendirme Süreci: Gözlem, Değerlendirme, Destek ve Yönlendirme _____	230

Tablolar

Tablo 1.	Hazırbulunuşluğu etkileyen etkenler _____	8
Tablo 2.	Doğumdan ilkokula genel gelişim özellikleri (özet) ____	12
Tablo 3.	UNESCO okuryazarlık tanımının tarihsel gelişimi ____	27
Tablo 4.	Basit Okuma Görüşü'ne göre dört okuyucu profili ____	31
Tablo 5.	Okuryazarlık gelişimine yönelik yaklaşımların karşılaştırması _____	50
Tablo 6.	NELP (2008) meta-analizinde sonraki okumayı en güçlü yordayan erken beceriler _____	56
Tablo 7.	Dilin bileşenleri ve kitaptaki yeri _____	62
Tablo 8.	Sözel dil gelişiminin genel seyri _____	64
Tablo 9.	Sözcük farkındalığı görevleri (Beauchat, Blamey ve Walpole, 2010) _____	88

Tablo 10.	Hece farkındalığı görevleri (Beauchat, Blamey ve Walpole, 2010) _____	89
Tablo 11.	İlk ses – son ses farkındalığı görevleri (Beauchat, Blamey ve Walpole, 2010) _____	90
Tablo 12.	Sesbirim (fonem) farkındalığı görevleri (Beauchat, Blamey ve Walpole, 2010) _____	91
Tablo 13.	Sesbilgisel farkındalık davranış göstergeleri ve uyarı işaretleri _____	94
Tablo 14.	Sınıf içi sesbilgisel farkındalık gözlem/kayıt formu (örnek şablon) _____	95
Tablo 15.	Yazı farkındalığının alanları ve örnek beceriler_____	105
Tablo 16.	Yazı farkındalığı gözlem listesi (örnek) _____	108
Tablo 17.	Sulzby erken yazma gelişim kategorileri_____	116
Tablo 18.	CROWD soru türleri _____	130
Tablo 19.	Dinlediğini anlama değerlendirme rubriği _____	133
Tablo 20.	Okuryazarlığa yönelik tutum gözlem tablosu (örnek)_	143
Tablo 21.	Sınıf okuryazarlık ortamı değerlendirme listesi_____	155
Tablo 22.	Ev okuryazarlık ortamının öğeleri _____	161
Tablo 23.	Yaşa göre uygun kitap özellikleri _____	172
Tablo 24.	2024 programı erken okuryazarlık öğrenme çıktıları _	183
Tablo 25.	Üç ülkenin erken okuryazarlık yaklaşımları _____	187
Tablo 26.	2024 Türkçe programında harf grupları ve önerilen süreler _____	197
Tablo 27.	Okul öncesi erken okuryazarlık becerileri ile birinci sınıf ilk okuma yazma süreci arasındaki köprü_____	198
Tablo 28.	Yürütücü işlevlerin bileşenleri ve ilk okuma yazmadaki görünüşleri _____	200
Tablo 29.	Erken Okuryazarlık Gelişimini Belirleme Aracı alt testleri _____	212
Tablo 30.	Uluslararası değerlendirme araçları _____	213
Tablo 31.	Genel erken okuryazarlık kontrol listesi_____	214
Tablo 32.	Erken yazma gelişimi rubriği_____	215
Tablo 33.	Örnek bir Katman 2 destek planı _____	228

KISALTMALAR

MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
OÖEP	Okul Öncesi Eğitim Programı
TAEOB	Türkçe Alanı Erken Okuryazarlık Becerisi (öğrenme çıktısı kodu)
TADB	Türkçe Alanı Dinleme/İzleme Becerisi
TAKB	Türkçe Alanı Konuşma Becerisi
RTI	Müdahaleye Yanıt (Response to Intervention)
EROT	Erken Okuryazarlık Testi
DIBELS	Dynamic Indicators of Basic Early Literacy Skills
PALS	Phonological Awareness Literacy Screening
CTOPP	Comprehensive Test of Phonological Processing
NRP	National Reading Panel (Ulusal Okuma Paneli)
NELP	National Early Literacy Panel
ÖÖG	Özel Öğrenme Güçlüğü
APA	American Psychological Association

GİRİŞ

Okuryazarlık, çocuğun okula başlamasıyla ortaya çıkan bir beceri değildir; doğumdan itibaren aile, çevre ve okul deneyimleriyle birlikte gelişen uzun bir süreçtir. Bu süreçte her çocuk farklı bir noktadan yola çıkar, farklı bir hızla ilerler ve farklı desteklere ihtiyaç duyar. Bu kitap, söz konusu süreci anlamak ve çocuğun ihtiyaç duyduğu desteği zamanında ve yerinde sağlamak isteyenler için yazılmıştır.

Kitabın amacı çocukları okuma yazmaya hazırlamak değildir; amaç, çocukların okuryazarlık gelişimleri boyunca gereksinim duydukları desteği sağlamaktır. Bu bakış açısında çocuğun “hazır” olup olmadığını sorgulamak yerine, çocuğun neye ihtiyaç duyduğunu görmek ve bu ihtiyaca yanıt verecek bir öğrenme ortamı kurmak öne çıkar. Okuma yazma öğretimi ilkökul birinci sınıfın görevidir; okul öncesinde ve geçiş döneminde öğretmenin görevi, bu öğretimin dayanacağı zengin ve keyifli deneyimleri desteklemektir.

Kitap; sınıf öğretmenlerine, okul öncesi öğretmenlerine, özel eğitim öğretmenlerine, araştırmacılara ve bu alanlarda yetişen öğretmen adaylarına seslenir. Sınıf ve okul öncesi öğretmenleri etkinlik örneklerinden, gözlem araçlarından ve aile ile iş birliği önerilerinden; özel eğitim öğretmenleri farklılaştırılmış öğretim ve erken müdahale bölümlerinden; araştırmacılar kuramsal çerçeveden, değerlendirme araçlarından ve alanyazın özetlerinden; öğretmen adayları ise kitabın bütününden yararlanabilir.

Kitap beş kısımdan oluşur. Birinci kısım (1–3. bölümler) okula uyumu, okuryazarlığın kavramsal temellerini ve gelişimine yönelik görüşleri ele alır. İkinci kısım (4–10. bölümler) sözel dil, sözcük bilgisi, sesbilgisel farkındalık, alfabe ve yazı farkındalığı, temel yazma becerileri, dinlediğini anlama ile tutum ve motivasyonu işler. Üçüncü kısım (11–13. bölümler) zengin öğrenme ortamını, aile ve ev okuryazarlık ortamını, çocuk kitapları ile dijital araçları; dördüncü kısım (14–15. bölümler) programları ve okuma yazmaya geçişi; beşinci kısım (16–17. bölümler) ise değerlendirmeyi, riski ve erken müdahaleyi kapsar.

Her bölüm, kazanımları gösteren bir kutuyla başlar; kuramsal açıklamalar, sınıf örnekleri ve etkinliklerle sürer; özet ve tartışma soruları ile sona erer. Bölümler sırayla okunabileceği gibi, ilgi duyulan bir bölümden başlanarak da izlenebilir; bölümler arası bağlantılar metin içinde belirtilmiştir.

01

OKULA UYUM, HAZIRBULUNUŞLUK VE ERKEN OKURYAZARLIK

▣ Bu Bölümde

Kazanımlar

- Okula uyum, hazırbulunuşluk ve erken okuryazarlık kavramlarını tanımlar.
- Okul öncesinden ilkokula geçiş sürecinin önemini açıklar.
- Okula uyum sürecini ayrılık kaygısı ve bağlanma kuramı çerçevesinde açıklar; geçiş ekolojik sistemler kuramıyla ilişkilendirir.
- Hazırbulunuşluğu ilişkisel bir yapı olarak açıklar.
- Hazırbulunuşluğu etkileyen etkenleri çocuk, aile ve okul düzeyinde açıklar.
- Çocukların yaşa göre genel gelişim özelliklerini hazırbulunuşluk açısından yorumlar.
- İki süreç arasındaki karşılıklı ilişkiyi örneklerle çözümler.
- Erken okuryazarlık desteği ile okuma yazma öğretimi arasındaki farkı ayırt eder.
- Okuma yazma, okuryazarlık, ilk okuma yazma ve erken okuryazarlık kavramlarını birbirinden ayırt eder.

Anahtar Kavramlar

Okula uyum · okula hazırbulunuşluk · ilişkisel hazırbulunuşluk · hazırbulunuşluğu etkileyen etkenler · geçiş (transition) · ayrılık kaygısı · bağlanma kuramı · ekolojik sistemler kuramı · gelişimsel süreklilik · erken okuryazarlık · gelişen okuryazarlık · ilk okuma yazma · dört temel dil becerisi (dinleme, konuşma, okuma, yazma)

■ Giriş

Bir çocuğun okulla kurduğu ilk ilişki, yalnızca o günün değil, sonraki yılların da habercisidir. Okula başlamak; çocuğun günlük yaşamının, ilişkilerinin, sorumluluklarının ve öğrenmeye yüklediği anlamın yeniden biçimlendiği kapsamlı bir geçiş sürecidir. Bu geçişin niteliği, çocuğun okula karşı geliştireceği tutumdan